

NOVEMBER

TRANSFORMATIONS

SKISS
WHAT
THE

04/11

Ivana & Jan Benda

18/11

Jean-Marc Fritz

25/11

Michel Desvigne

02/12

Ali Madanipour

NOVEMBER TALKS 2019 TRANSFORMATIONS

Four autumn Mondays at the Faculty of Architecture at the Czech Technical University in Prague, and five interesting personalities of the international architectural scene addressing the question of TRANSFORMATIONS: Changing Boundaries of Professions in a Changing World. Such was the fifth year of Prague's November Talks, part of the lecture cycle held at Europe's leading architectural faculties since 2006 with the support of the Sto Foundation. In addition to the faculty in Prague, audiences were provided with a selection of prominent personalities of contemporary architecture at institutions in Stuttgart, Graz, Venice, Paris and London.

Čtyři podzimní pondělky na Fakultě architektury ČVUT v Praze a pět zajímavých osobností mezinárodní architektonické scény, které mají co říct k tématu TRANSFORMATIONS: Changing Boundaries of Professions in a Changing World (TRANSFORMACE: Proměny hranic profesí v proměňujícím se světě). To byl pátý ročník pražských November Talks, přednáškového cyklu, jehož konání na předních evropských školách architektury už od roku 2006 podporuje nadace Sto Foundation. Kromě pražské fakulty se tak posluchači mohli setkat s výběrem osobností současné architektury na školách ve Stuttgartu, Štýrském Hradci, Benátkách, Paříži a Londýně.

CONTENTS

OBSAH

Foreword
Úvodní slovo

05

Irena Fialová
Vice-Dean of the FA CTU
Proděkanka FA ČVUT

07

Uwe Koos
Chairman of the Board of the Sto Foundation
Předseda představenstva nadace Sto Foundation

Lectures
Přednášky

12

Ivana & Jan Benda
Image of the city. From research to design to build
Obraz města. Od výzkumu přes návrh ke stavbě

22

Jean-Marc Fritz
To make a clean sweep or to make do?
The second renovaton of Les Halles de Paris
Začít od nuly, nebo s tím, co máme?
Druhá rekonstrukce pařížských Les Halles

32

Michel Desvigne
Transforming landscapes
Krajiny v proměnách

42

Ali Madanipour
Crossing the boundaries: In-between spaces
and dialogic practices
Překračování hranic: meziprostory
a dialogická praxe

Organizers
Organizátoři

52

Sto Foundation
Fostering knowledge!
Znalosti pomáhají!

54

Faculty of Architecture CTU in Prague
Tradition and innovation in the heart of Europe
Tradice a inovace v srdci Evropy

Foreword
Úvodní slovo

Irena Fialová

The fifth year of the lecture series November Talks forms a continuation of the now-established tradition of lecture series by important international architects at the Faculty of Architecture, CTU. After the previous cycle on the theme VISIONS, the latest five lecturers addressed the highly actual theme of changing boundaries of professions in a changing world, under the general title TRANSFORMATIONS. This theme was chosen in connection with the preparation of the annual conference of the European Association for Architectural Education (EAAE), to be held in Prague in August 2020 on the theme New Dimensions: Reflection of the Enlargement of Scale and Overlapping of Disciplines.

We invited an architect-urban designer team, an urban planner, a landscape architect and a theorist of urban design, all of whose work spans the boundaries of what previously were traditionally clearly defined professions, and all of whom place strong emphasis on creating a habitable, respectively liveable environment without regard to scale or commission type. In their projects and works it is hard to decide where one profession ends and the next begins, and this new phenomenon is becoming a great challenge for cooperation and teaching in all these professions.

The lecture series was introduced by Ivana and Jan Benda, Czech-Canadian architects and urban designers with global experience, who during the past 20 years were professionally active in China. Their theme looked back to their key research project The Image of Most: Investigation of the Massing and Spatial Structure of the City, in which they participated during the 1970s under the guidance of Jiří Ševčík at the newly independent Faculty of Architecture, CTU in Prague, and drew upon in their own original work over the next four decades. Their theme was linked to the celebration of the 30th anniversary of the Czech Velvet Revolution at the FA CTU. The second guest was the French architect and urban planner Jean-Marc Fritz, a partner in the studio SEURA and co-author of the urban, landscaping and infrastructure project for the new transport hub, park and urban centre Les Halles in Paris. In his lecture, he offered an in-depth description of the development and primarily the latest rebuilding of this area, once known as the 'belly of Paris'.

The third guest was Michel Desvigne, a prominent French landscape architect often collaborating with the world's leading architectural offices. He explained the changes and challenges in the profession of landscape architect, now more closely related to climate and ecology than ever before. The final lecture was delivered by Ali Madanipour, a professor of urban planning and head of the department of global urban research at Newcastle University and the author of dozens of cited publications. In his lecture, he addressed the concept of borders, boundaries and interfaces used in architecture to define spaces and separate functions and spheres, and thus to interpret and transform social relations.

We have to thank our main sponsor of the lecture series TRANSFORMATIONS, the Sto Foundation, whose support allowed us to organise the November Talks 2019 in parallel with five other "premier league" architecture schools in Europe once again.

Pátý ročník přednáškového cyklu November Talks je dalším ročníkem mnohaleté tradice pořádání tematických vystoupení významných zahraničních architektů na Fakultě architektury ČVUT. Po předchozím cyklu na téma VIZE – VISIONS se nyní pětice přednášejících věnovala aktuálnímu tématu proměn hranic profesí v proměňujícím se světě, které jsem nazvala TRANSFORMACE – TRANSFORMATIONS. Toto téma bylo zvoleno v souvislosti s přípravou konference Evropské asociace architektonického vzdělávání (EAAE), která se bude v srpnu 2020 konat v Praze pod názvem Nové dimenze: reflexe zvětšování měřítka a překrývání disciplín.

Oslovili jsme architektky a urbanisty, územního plánovače, krajinářského architekta a teoretika urbanismu, kteří svoji tvorbou přesahují hranice dříve tradičně jasně vymezených oborů a kteří kladou důraz na vytváření obytného, resp. životního prostředí bez ohledu na měřítko a typ zadání. V jejich projektech a dílech můžeme už jen těžko určit, kde jedna profese začíná a druhá končí, a to se jeví v současnosti pro spolupráci a výuku těchto profesí jako velká výzva.

Sérii přednášek uvedli Ivana a Jan Bendovi, česko-kanadští architekti a urbanisté s globální zkušeností, kteří posledních 20 let pracovně působili v Číně. Jejich téma souviselo s oslavami 30. výročí sametové revoluce a bylo ohlednutím zpět na klíčový výzkum *Obraz Mostu: Výzkum hmotové a prostorové struktury města, který v 70. letech pod vedením Jiřího Ševčíka prováděli na nově osamostatněné Fakultě architektury a ze kterého následujících 40 let čerpali ve své tvorbě. Druhým hostem byl francouzský architekt a urbanista Jean-Marc Fritz, partner kanceláře SEURA a spoluautor urbanistického, krajinářského a infrastrukturálního projektu nového transportního „hubu“, parku a městského centra Les Halles v Paříži. Ve své přednášce se do hloubky věnoval vývoji a především poslední přestavbě tohoto „břicha Paříže“. Třetím hostem byl Michel Desvigne, významný francouzský krajinářský architekt, který spolupracuje se světoznámými architektonickými kancelářemi. Promluvil o proměně profese krajinářského architekta a jejích výzvách, které jsou dnes více klimatické a ekologické než estetické, jak tomu bylo dříve. Poslední večer patřil Alimu Madanipourovi, který je profesorem urbanismu, ředitelem oddělení globálního výzkumu měst na Newcastle University a autorem desítek citovaných publikací. Ve své přednášce se zabýval konceptem hranic a rozhraní, kterými jako architekti definujeme prostory, oddělujeme funkce i sféry a tím interpretujeme a transformujeme i sociální vztahy.*

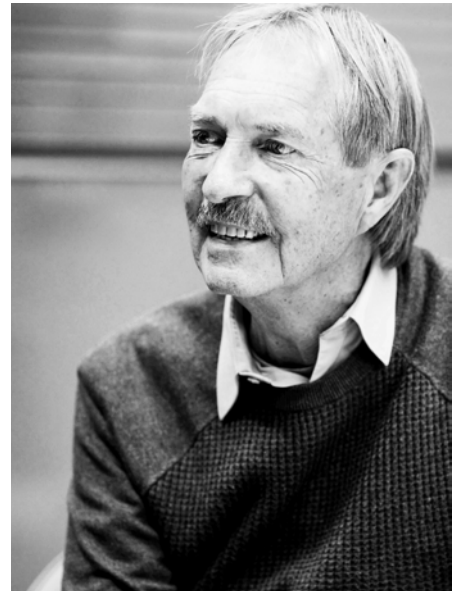
Za realizaci přednáškového cyklu TRANSFORMACE – TRANSFORMATIONS musíme poděkovat hlavnímu sponzorovi – nadaci Sto Foundation, díky níž jsme letos dostali příležitost znovu zorganizovat akci November Talks paralelně s dalšími pěti školami z evropské „první ligy“.

doc. Ing. arch. Irena Fialová

Uwe Koos

The past year's November Talks series at the Faculty of Architecture at the CTU addressed the changing boundaries of these professions and the tasks assigned to them in today's rapidly changing world. An international lecture series for architects, urban planners and landscape architects, this cycle has been supported since 2006 by the Sto Foundation – not only at the FA CTU but also at architecture schools in London, Paris, Venice, Stuttgart and Graz. At the FA CTU, students have been involved in the elite world-wide network for five years now. We are pleased to work with these outstanding architects who can pass on their knowledge to students.

We are equally proud to support a partner like the FA CTU with its educational mandate and commitment. Education is an important asset: such is the central creed of our foundation. With our partner in Prague, we have a companion who shares our points of view in the area over the years. In this way, togetherness has grown, and we will continue to work with enthusiasm and joy.

The Sto Foundation is highly aware of the importance of visions: Our purpose focuses on a fruitful future attained through education and training. By supporting young people in their studies with lectures rich in content like the November Talks, we hope to help prepare them for the challenges of tomorrow – both on a professional and a human level. For this same reason, all of us are so pleased by the outstanding projects and events that we are glad to support and help to shape. Equality of opportunity is important to us, because access to education should be available to us all, regardless of origin or social background.

Uplynulý ročník November Talks na Fakultě architektury ČVUT byl věnován posunům hranic profesí a jejich úkolů v dnešním rapidně se měnícím světě. Mezinárodní cyklus přednášek pro architektky, urbanisty a krajinářské architektky podporovaný již od roku 2006 Sto Foundation se koná kromě FA ČVUT v Praze také na architektonických školách v Londýně, Paříži, Benátkách, Stuttgartu a Štýrském Hradci. Na Fakultě architektury ČVUT mohou studenti těžit z vynikající celosvětové sítě kontaktů již pět let. Je nám potěšením spolupracovat s excellentními architektky, kteří předávají své znalosti studentům.

Jsme hrdi na to, že můžeme podporovat partnera s tak výbornými předpoklady i výsledky ve vzdělávání, jakým je Fakulta architektury ČVUT. Vzdělání je důležitá hodnota, je to kapitál. To je krédo naší nadace. Pražská fakulta architektury je pro nás skvělým partnerem, s nímž už řadu let sdílíme obdobný pohled na věc. Náš pocit sounáležitosti stále sílí a s nadšením i radostí budeme nadále spolupracovat.

Sto Foundation si uvědomuje, jak důležité jsou vize: naším cílem je plodná budoucnost, již dosáhneme díky vzdělávání a profesnímu výcviku. Podporujeme mladé lidi v jejich studiu prostřednictvím obsahově bohatých přednášek, jaké přináší cyklus November Talks, a doufáme, že je tak dobře připravujeme na budoucí výzvy v profesionální i lidské rovině. Proto nás tolik těší, že můžeme podporovat vynikající projekty a pomáhat je utvářet. Důležitá je pro nás i rovnost příležitostí: vzdělání by mělo být přístupné každému, bez ohledu na zázemí či sociální původ.

Uwe Koos

Lectures
Přednášky

Ivana & Jan

Benda

benda-arch.com

Benda Architects, Toronto / Prague

“The image of the city is the key to understanding urban design and planning in the 21st century.”

Ivana and Jan Benda, partners in architectural practice as well as personal life, have an impressive portfolio of hundreds of projects, primarily in China but also in Canada and the Czech Republic. Though they have worked on a wide variety of building typologies, the greater number of their award-winning projects include hotels and holiday resorts. Buildings and complexes designed by the Bendas form part of the enormous transformation of Chinese cities and rural areas over the past decades.

Both are graduates of the FA CTU in Prague, where they then continued in postgraduate studies. Under the guidance of Jiří Ševčík, they collaborated in the 1970s on a research project, *The Image of Most*, writings critical towards the prevailing modernist approach in planning. After several years working for Czechoslovak state enterprises (*Hutní projekt Praha*, *Chemoprojekt Praha*), they emigrated to Canada in 1987. There, they began work in the architectural studio Crang & Boake Architects and later Bregman + Hamann Architects, which led them in the early 1990s to China. In 2001, they settled in Shanghai, where they were among the founding members of the studio Allied Architects International (AAI). During their years in China, the Bendas realised many award-winning projects: the Narada Resort Hotel in Hainan (2010), the Crowne Plaza Hotel in Suzhou (2008) or the Tonino Lamborghini Urban Resort Hotel in the same location (2012).

Since 2011, Ivana and Jan Benda head the office Benda Architects, which operates primarily in the Czech Republic and Canada, though they regularly publish and participate in conferences or lectures around the entire globe. Ivana Bendová is a member of the Ontario Association of Architects and the Urban Land Institute, Jan Benda is a member of the Czech Chamber of Architects.

„Obraz města je klíčem k porozumění urbanismu a navrhování měst ve 21. století.“

Ivana a Jan Bendovi, partneři v architektonické praxi i v životě, mají za sebou stovky projektů především v Číně, ale také v Kanadě a České republice. Přestože se věnují nejružnějším typům staveb, mezi jejich nejvíce oceňované projekty patří řada hotelů a prázdninových rezortů. Stavby a komplexy navržené manželi Bendovými jsou součástí obrovské proměny čínských měst i venkova posledních desetiletí.

Oba absolvovali Fakultu architektury Českého vysokého učení technického v Praze, kde pokračovali i v postgraduálním studiu. Pod vedením Jiřího Ševčíka se podíleli v 70. letech 20. století na urbanistickém výzkumu, jehož výstupem byl Obraz Mostu, publikace kritická k tehdejšímu převažujícímu modernistickému plánování. Po několika letech strávených praxí v projekčních podnicích (Hutní projekt Praha, Chemoprojekt Praha) emigrovali Bendovi v roce 1987 do Kanady. Tam začali spolupracovat s kanceláři Crang & Boake Architects a posléze Bregman + Hamann Architects, pod jejíž značkou se od počátku 90. let podíleli na řadě projektů do Číny. V roce 2001 přesídlili do Šanghaje, kde se stali jedněmi ze zakládajících členů kanceláře Allied Architects International (AAI). Během svého pobytu v Číně Bendovi realizovali řadu ceněných projektů: Narada Resort Hotel na Chaj-nanu (2010), hotel Crowne Plaza v Su-čou (2008) nebo Tonino Lamborghini Urban Resort Hotel tamtéž (2012).

Ivana a Jan Bendovi vedou od roku 2011 kancelář Benda Architects, jež působí především v České republice a Kanadě, pravidelně také publikují a účastní se konferencí a přednášek po celém světě. Ivana Bendová je členkou Ontario Association of Architects a organizace Urban Land Institute, Jan Benda je členem České komory architektů.

04/11

Image of the City. From Research to Design to Build

Review Kateřina Rottová

Architect and teacher at FA CTU

The November Talks lecture series at the FA CTU in Prague was launched on Monday 4 November 2019 by Ivana and Jan Benda, Czech-Canadian architects and urban planners with wide-ranging global professional experience. In their lecture, entitled *Image of the City: From Research to Design to Build*, they presented their research into the spatial structure of the town of Most, which they prepared in 1975–1977. They found that in a city without strong spatial structures, people lose their identity and suffer from it.

The results of their research were rejected by sociologists for an allegedly insufficient number of respondents, as well as urban planners firmly convinced of the advantages of a city designed to match modernist principles. Nonetheless, for the next 40 years the Bendas drew upon this research in their international architectonic and urbanistic work.

Their survey, under the title *The Image of Most: Investigation of the Massing and Spatial Structure of the City*, was originally created at the FA CTU under the guidance of theorist and critic of art and architecture Jiří Ševčík, and was the first work in the Czech environment to address research into the image of the city following the methods of now-classic authorities such as the American urban planner Kevin Lynch or the Norwegian architectural theorist Christian Norberg-Schulz. Their published findings, with the cover page depicting a photograph of historic wooden doors with the inscription “Here lived Mrs. Marešová” was reproduced in only a few mimeographed copies, the sole surviving exemplar of which they displayed at their Prague lecture.

For their investigation, the Bendas selected the “twin cities” of Most, i.e. the historic town with originally 35 000 residents and the new town with a population of 60 000. The old town of Most was demolished for open-pit coal mining and replaced with a new town based on purely modernist ideals. “We made use of this unique moment when one town was being demolished and another built

and investigated it from the standpoint of an individual who had experience of both situations. Old Most was decrepit and dirty, yet nonetheless people had a hundred times better relationship with it than with the new one”, recalls Jan Benda.

During their analysis, the Bendas examined the mental image still vivid in the minds of former residents of historic Most and compared it with their mental image of the newly built town. In their findings, subsequently, they demonstrated that the reconstructed image of the historic town had an exceptional identity, grounded in a rich historical and landscape context, yet even more significantly in a strong and clear spatial structure. In the old Most, people remembered the squares, in the new one, they recognised their apartment blocks only by the cars parked outside. If there were no cars around, people were utterly lost. This missing spatial structure was reflected not only in poor topographic orientation, but even more vitally in a loss of identity and an existential malaise of the city’s inhabitants.

How the knowledge from this research project completed over 40 years ago has succeeded in being applied in practice has been shown by the Bendas in many realisations and projects for China, primarily the commercial and hotel projects that have become their specialisation. These are the Tonino Lamborghini Boutique Hotel in Suzhou (2012), the Corso Residential Development and Boutique Hotel in Tianjin (2008) or the Narada Resort hotel & Spa in Sanya (2005).

The principle of the five elements (paths, edges, districts, nodes and landmarks), which Kevin Lynch used as the compositional basis of his mental map, were incorporated in the work on the Olympic City project in Tianjin, where the masterplan was completed within an unbelievable 11 days, or in the façade designs for 14 skyscrapers in the same city, which Ivana Bendová had only a single day to prepare.

Succeeding in the harsh conditions – the extreme speed and enormous scale – of modern China’s design

and construction, while nonetheless retaining quality of the spatial concept, the human scale and integrity of the design, were made possible, the Bendas believe, precisely through the experience that they gained in their “long-lost” research of the North Bohemian town of Most.

On the final slide of their lecture, bearing the title “What we have learnt after 43 years of the professional

experience’ Ivana and Jan Benda offered as a conclusion: “The value of the historical cities is not in the long history, architectural styles or picturesque appearance of the city skyline but in the imprint of social, philosophical and aesthetical values of our ancestors. It is our duty to continue in that tradition (...) and add our own authentic layer into the historical city reflecting our values and beliefs.”

Narada Resort hotel & Spa, 2005
Sanya, China

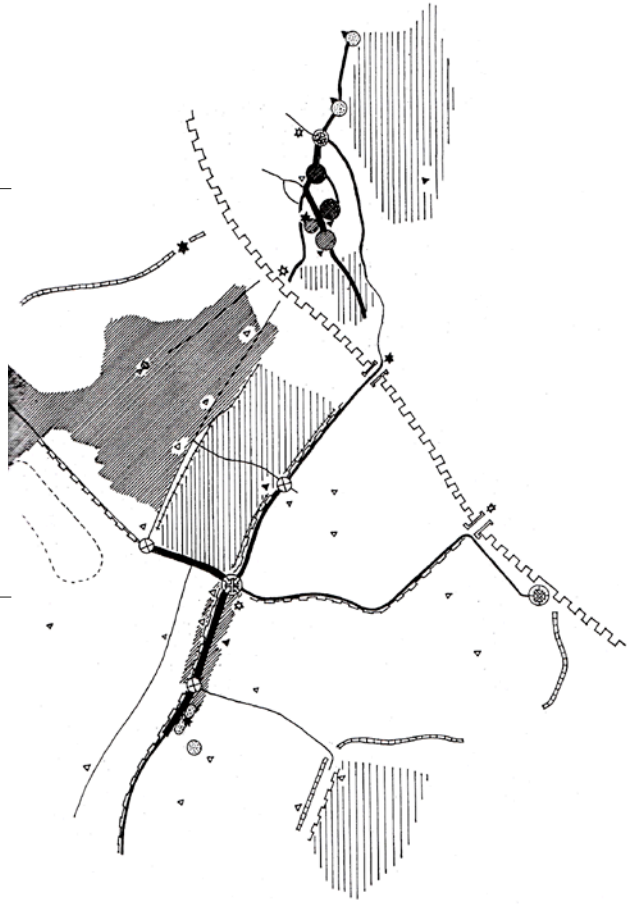
Waterfront Restaurant Complex Li-Gong-Di, 2003
Suzhou, China

1. The image of Most as constructed by trained observers; *Obraz Mostu*, pp 68
2. The image of Most based on descriptions of respondents; *Obraz Mostu*, pp 69
3. The image of Most based on drawings of respondents; *Obraz Mostu*, pp 70

1.

Old Most _____

New Most _____

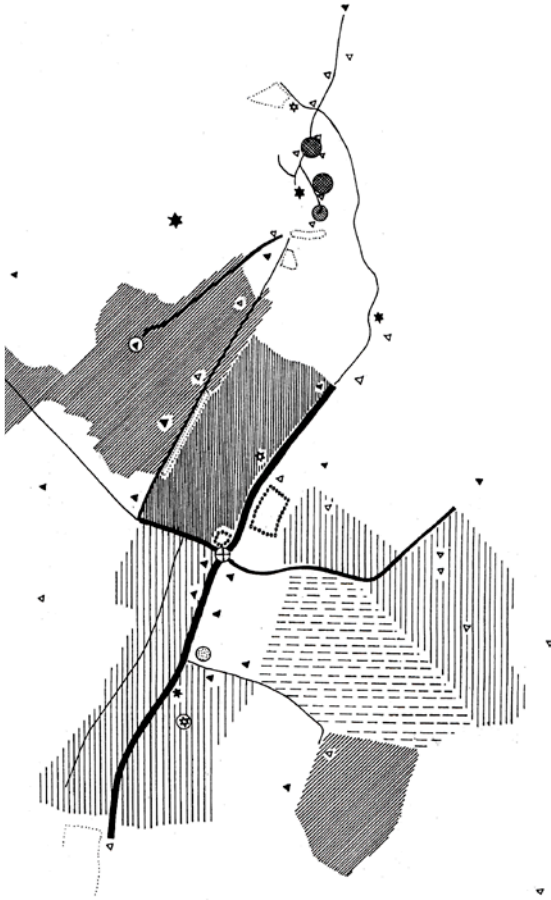

Old Most, city center, 1912

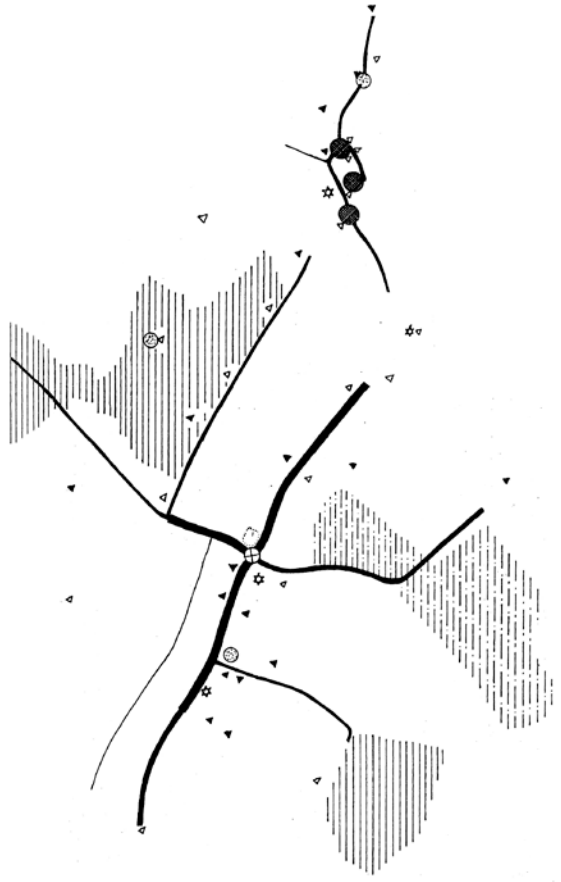

New Most, city center, 1990s

2.

3.

- centers
- nodes
- paths
- districts
- landmarks
- greenery

Corso Residential Development and Boutique Hotel, 2008
Tianjin, China

Obraz města. Od výzkumu přes návrh ke stavbě

Recenze Kateřina Rottová

Architektka a pedagožka na FA ČVUT

Přednáškový cyklus November Talks 2019 na FA ČVUT v Praze zahájili v pondělí 4. listopadu 2019 Ivana a Jan Bendovi, česko-kanadští architekti a urbanisté s rozsáhlou globální profesní zkušeností. V přednášce s názvem *Image of the City: From Research to Design to Build* představili výzkum města Most, který zpracovávali v letech 1975–1977. Zjistili, že ve městě, kterému chybí silná prostorová struktura a paměť místa, lidé ztrácejí identitu a trpí.

Výsledky výzkumu tehdy odmítli sociologové pro údajně nedostatečný počet respondentů, i urbanisté, kteří byli jasně přesvědčeni o výhodách města navrženého podle modernistických zásad. Přesto z něj Bendovi následujících čtyřicet let čerpali ve své mezinárodní architektonické a urbanistické tvorbě.

Práce nazvaná *Obraz Mostu: Výzkum hmotové a prostorové struktury města* vznikla na Fakultě architektury ČVUT pod vedením teoretika a kritika umění a architektury Jiřího Ševčíka a byla v českém prostředí první, která se věnovala výzkumu města podle metod dnes již kultovního amerického urbanisty Kevina Lynche nebo norského teoretika architektury Christiana Norberga-Schulze. Bendovi pořídili jen několik málo jejích kopií a na obálku použili fotografii historických dřevěných dveří s nápisem „zde bydlela Marešová“. Jediný dochovaný výtisk přivezli na svoji pražskou přednášku.

Pro svůj výzkum si Bendovi vybrali „dvojměstí“ Most v severních Čechách, historické město původně s 35 000 obyvateli a nové s 60 000 obyvateli. Starý Most byl zničen těžebním průmyslem a nahrazen novým, založeným na modernistických ideálech. „Využili jsme jedinečného okamžiku, kdy se jedno město bourá a druhé staví, a zkoumali jsme je z pohledu jednoho člověka, který má zkušenost s oběma situacemi. Starý Most byl zdemolovaný, špinavý, přesto k němu měli lidé stokrát lepší vztah než k městu novému,“ vzpomíná Jan Benda.

Při analýze zkoumali mentální obraz přetrvávající v myslích obyvatel historického Mostu a porovnávali jej

s mentálním obrazem nově vystavěného města. Na výsledcích pak ukazovali, že rekonstruovaný obraz odráží mimořádnou identitu historického města, která byla založena nejen na bohaté historii a krajinném kontextu, ale v první řadě na silné prostorové struktuře. Ve starém Mostě si lidé pamatovali náměstí, v novém poznávali své domy podle zaparkovaných aut. Když odjela, lidé byli ztraceni. Chybějící prostorová struktura se tak projevovala nejen špatnou topografickou orientací, ale především ztrátou identity a existenciálním utrpením obyvatel města.

Jak se jim znalosti z více než čtyřicet let starého výzkumu dařilo aplikovat v praxi, ukázali Bendovi na několika realizacích a projektech do Číny. Jednalo se především o komerční a hotelové stavby, které jsou jejich specializací: hotel Tonino Lamborghini Boutique Hotel v Su-čou (2012), Corso Residential Development and Boutique Hotel v Tchien-ťinu (2008) nebo hotel Narada Resort & Spa v San-je (2005).

Princip pěti prvků (v originále paths, edges, districts, nodes, landmarks), ze kterých Kevin Lynch skládal své mentální mapy, použili při práci na projektu Olympic City v Tchien-ťinu, jehož master plan vznikl za neuvěřitelných 11 dní, nebo pro řešení fasád čtrnácti výškových budov tamtéž, na jehož vypracování měla Ivana Bendová jeden den.

Obstát v obtížných podmínkách, tedy vyhovět nárokům na rychlost a obrovské měřítko, v jakých se v Číně projektuje a staví, a přitom udržet kvalitu prostorového konceptu, lidské měřítko a integritu návrhu se Bendovým podařilo právě díky zkušenostem, které získali svým řadu let „ztraceným“ výzkumem severočeského Mostu.

Na posledním snímku přednášky s titulkem *Co jsme se naučili během naší 43leté praxe* vzkázali Ivana a Jan Bendovi studentům: „Hodnota měst není v jejich dlouhé historii, architektonických stylech nebo malebném vzhledu jejich panoramatu, ale v otiscích prostorových, filozofických a estetických hodnot našich předků. Je naší povinností v této tradici pokračovat (...) a přidávat naše vlastní autentické vrstvy, které odrážejí naše hodnoty a přesvědčení.“

Jean-Marc
Fritz

“If you work in a very complex context, your aim is to find a very simple solution.”

Jean-Marc Fritz, a French architect and town planner, is an associate, co-managing partner and joint founder of SEURA architectes. He has designed a large number of projects both in Paris and in the provinces, among the most significant being the redevelopment of the important regional transportation hub and metropolitan node – Les Halles in Paris.

He founded SEURA architectes together with his partners Florence Bougnoux and David Mangin in 1988. Since then, the office has been working on a wide range of commissions both for private and public investors, with considerable skills in the fields of land use and landscaping, town planning, public spaces, urban extension, redevelopment and infrastructure works. Jean-Marc Fritz successfully carried out the restructuring of the Denfert-Rochereau RER station and its surrounds in Paris. The author of the Chapeau Rouge esplanade in Bordeaux and the Place de la République in Pessac, he is also responsible for the further development of Les Halles, for the old and the new Forum shopping centre, the underground roadways and car parks, the pedestrian sector and the park of Nelson Mandela.

In 2008, along with his partners, he published a book entitled *Les Halles, villes intérieures, projet et études Seura 2003-2007* (Éditions Parenthèses) and regularly gives lectures on this theme.

„Pokud pracujete ve velmi složitém kontextu, vaším cílem by mělo být velmi jednoduché řešení.“

Jean-Marc Fritz je francouzský architekt a urbanista, společník a spoluzakladatel kanceláře SEURA architectes. Na kontě má řadu projektů v Paříži i v okolí, mezi nejvýznamnější práce jeho studia patří přestavba důležitého regionálního dopravního uzlu a epicentra městských aktivit – pařížských Les Halles.

Kancelář SEURA architectes založil Jean-Marc Fritz se svými společníky Florence Bougnoux a Davidem Manginem v roce 1988. Od té doby pracují na širokém spektru zakázek pro soukromé i veřejné investory, se specializací na urbanismus a územní plánování, veřejný prostor a regeneraci rozsáhlých území a infrastruktur. Jean-Marc Fritz stojí za projekty přestavby železniční stanice (RER) v Denfert-Rochereau v Paříži, Chapeau Rouge esplanade v Bordeaux nebo Place de la République ve městě Pessac. V současnosti je Jean-Marc Fritz zodpovědný za další rozvoj území Les Halles: původní a nové obchodní centrum Forum, podzemní síť komunikací a parkovišť, pěší promenádu a park Nelsona Mandely.

O projektu Les Halles vydal spolu se svými společníky knihu Les Halles – Villes intérieures. Projet et études SEURA 2003–2007 (Éditions Parenthèses, 2008) a na toto téma pravidelně přednáší.

18/11

To make a clean sweep or to make do? The second renovation of Les Halles de Paris

Review Karolína Kripnerová
Architect, engaged in the topic of
homelessness and architecture

The second evening in the Prague lecture series was assigned to the French architect and urban planner Jean-Marc Fritz, a partner in the studio SEURA, which designed and coordinated the transformation of the crucial commercial and transport nexus in Paris, Les Halles. In his lecture, he discussed not only the history of this site, but also certain hazards in working with such complex urban spaces.

Known simply as Les Halles de Paris, the area once held the largest marketplace in the French capital. In medieval times, it originally laid on the city's outskirts. In the 19th century, during the 'Haussmannisation' of Paris, it was radically rebuilt. The result was twelve pavilions of cast-iron and glass, designed by architect Victor Baltard. Each pavilion served for the sale of different commodities, and together they gave the site its current name.

Almost a century later, the market of Les Halles laid at the very centre of the French metropole. By that time, though, it served primarily for wholesale trade and its supplying led to major traffic jams. Moreover, the centre of Paris had for several decades been losing population; the buildings were decaying and several localities approaching slum conditions. The city centre urgently needed a new impulse. Hence the municipal authorities decided in favour of a radical change: to construct in place of the market a new transport and commercial nexus that would link Paris's suburbs to the centre and increase the quality of life in the vicinity.

The markets were relocated to the suburbs, and Baltard's halls were demolished. Before demolition, though, the empty halls were used for a wide variety of cultural or public activities. And the Parisians came to like the halls and fought to save them. Buildings of the 19th century, though, still lacked any heritage protection, and the idea of converting the extant halls for a completely different

function was still relatively unknown. Protests and petitions from the public had no effect on the city, and in 1971 the halls were torn down.

The important position of the Les Halles locality, in the centre of Paris as well as the wider region, attracted attention from leading politicians as well as Paris's then mayor Jacques Chirac to intervene in the project and change its direction. From the original inspiration, the Plan Voisin of Le Corbusier, the Parisian authorities moved toward the ideas of Edouard Utudjian, who proposed the positioning of shops, services and in particular transit below ground.

Controversies and significant changes during the design process were reflected in the resulting built form. Though the new transport hub significantly shortened travel times and increased convenience, the site was not popular among Parisians themselves. The layout of the transit hall was very complicated, and passengers unfamiliar with the system often got lost. The low ceiling height and insufficient daylight made the space seem oppressive. Yet the large shopping centre built above the terminal flourished through its position above a major transport hub. The schizophrenic attitude of Paris towards Les Halles could be summarised, in the lecturer's phrase: "While nobody liked it, everybody went there."

A change arrived with the election of a new Paris mayor in 2001, who forcefully accentuated the question of Les Halles and highlighted the needs for a new reconstruction. The passenger capacity was no longer sufficient, public safety required improvement, and most notably, its image did not reflect the prominent position and significance of the heart of Paris and the surrounding region. The mayor learned from the errors of the past and worked to ensure good information to the public as well as a unified conception for the entire project. The open competition attracted entries from major architectural names such as OMA,

MVRDV or Jean Nouvel. Its winner, announced in 2004, was the atelier SEURA.

For Jean-Marc Fritz and his colleagues, though, they were now faced with many difficult questions. Most importantly: should they demolish everything and start from zero, or merely transform the extant arrangements? The answer was provided by the site itself: it was required that during the entire process of reconstruction the transport hub and shopping centre should remain in operation. As such, the authors decided to remove all above-ground pavilions and transplant a new face onto the extant 'underground world' from the 1970s to bring natural light into the underground spaces, as well as allowing shoppers and passengers intuitive orientation and movability in the space.

On the surface, the goal was to create a "meadow" in the centre of the pulsating city. This spacious park stretches between the main built landmarks and sets them off to good effect: the Church of St-Eustache, the Stock

Exchange and the roofing of the entrance to Les Halles. The axis La Bourse – Centre Pompidou emerged as the park's central promenade. Connecting the park, which rapidly won approval from the public, and the transport nexus below is an entrance patio, covered by a 'flying canopy' by the architects Patrick Berger and Jacques Anziutti. Jean-Marc Fritz summarised the concept modestly: "It was an extremely simple urbanistic project!"

One major challenge was the demanding construction of the park, entirely built atop the concrete slab covering the below-ground station. Thanks to the selected materials (e.g. lightened modules with a structure resembling a honeycomb) and particularly thanks to the identification of the suitable spots, we can even find trees growing in the park. Greatest of all complications, though, was the length of the project. Jean-Marc Fritz told his listeners that they had expected a length of around five years, but it lasted fifteen! Realisation of the project was completed in 2018.

The Central Lane, Les Halles, 2014
Paris, France

The Park, Les Halles, 2014
Paris, France

Začít od nuly, nebo s tím, co máme? Druhá rekonstrukce pařížských Les Halles

Recenze Karolína Kripnerová

Architektka, věnuje se tématu
bezdomevceví a architektury

Druhý večer pražského cyklu přednášek patřil francouzskému architektovi a urbanistovi Jeanu-Marcu Fritзовi. Je partnerem studia SEURA, které navrhlo a koordinovalo proměnu významného obchodního a dopravního centra Paříže, Les Halles. Ve své přednášce přiblížil nejen historii tohoto místa, ale také některá úskalí práce s takto komplexními městskými celky.

Les Halles de Paris neboli Pařížské haly je název bývalé největší tržnice v centru hlavního města. Tržiště zde vzniklo už ve středověku, kdy se ještě nacházelo na okraji města. V 19. století, během tzv. haussmannovské přestavby Paříže, došlo k jeho zásadní proměně. Architekt Baltard navrhl dvanáct pavilonů z kovu a skla, z nichž každý sloužil k prodeji jiné komodity a společně daly místu jeho dnešní jméno.

O sto let později už se tržnice Les Halles nacházela v samotném středu metropole. Sloužila však převážně k velkoobchodnímu prodeji a její zásobování způsobovalo velké dopravní zácpy. Pařížské centrum se navíc již několik dekád vylidňovalo, domy chátraly a z některých míst se stávaly slumy. Nutně potřebovalo nový impuls. Vedení města se rozhodlo k razantní změně: namísto tržnice vybudovat nový dopravní a obchodní uzel, který propojí pařížská předměstí a pozvedne kvalitu života v centru.

Tržnice tak byla přesunuta na předměstí a Baltardovy haly byly vyklizeny. Během prací na projektu haly sloužily rozmanitým kulturním a společenským záměrům. Pařížané si je oblíbili a bojovali za jejich záchranu. Stavby z 19. století však tehdy ještě neměly památkovou ochranu a myšlenka konverze původních hal pro zcela odlišnou funkci nebyla dostatečně rozšířena. Protesty a petice veřejnosti tak zůstaly vedením města nevyслыšeny a v roce 1971 byly haly zbourány.

Významná poloha Les Halles v centru Paříže i celého regionu lákala přední politiky a starostu hlavního města Jacquese Chiraca ke vstupům do projektu a k neustálým

změnám v jeho směřování. Od původní inspirace, Planu Voisin Le Corbusiera, se vedení města přiklonilo k myšlenkám Édouarda Utudjana, který navrhoval umístit obchody, služby a zejména dopravu do podzemí.

Kontroverze a zásadní změny během navrhování se promítly i do podoby stavby. Ačkoliv nový dopravní uzel cestujícím výrazně zkrátil dobu jízdy a zvýšil komfort, místo nebylo mezi Pařížany oblíbené. Půdorys tranzitní haly byl komplikovaný, lidé se v něm ztráceli. Nízká světlá výška a nedostatek denního světla vytvářely dojem stísněnosti. Velké obchodní centrum postavené nad terminálem nicméně těžilo z polohy nad významným dopravním uzlem. Schizofrenní pocit Pařížanů z Les Halles se dal shrnout do slova: „Sice neoblíbené, ale o to víc využívané.“

Změna nastala se zvolením nového starosty Paříže v roce 2001. Ten téma Les Halles velmi akcentoval a poukázal na důvody k nové rekonstrukci. Místo kapacitně nevyhovovalo, bylo třeba zvýšit jeho bezpečnost a zejména zlepšit jeho obraz, který neodpovídal prominentní poloze a významu srdce Paříže i regionu. Starosta se poučil z předchozích chyb a usiloval jak o kvalitní informovanost veřejnosti, tak o jednotnou koncepci celého projektu. Vypsání soutěže se zúčastnila velká jména jako OMA, MVRDV či Jean Nouvel. Vítězem soutěže v roce 2004 se stal ateliér SEURA.

Pro Jeana-Marca Fritze a jeho kolegy vyvstalo mnoho otázek. Ta nejdůležitější byla, zda mají vše zbourat a pracovat od nuly, či transformovat stávající uspořádání. Odpovědi jim přineslo samo místo: během celého procesu rekonstrukce bylo třeba zachovat dopravní uzel i obchodní centrum v provozu. Autoři se tak rozhodli odstranit všechny nadzemní pavilony a vtisknout stávajícímu „podzemnímu světu“ ze 70. let novou tvář, vnést do podzemních prostorů světlo, umožnit zákazníkům i cestujícím intuitivní orientaci a přehled v prostoru.

Na povrchu vytvořili architekti „louku“ uprostřed rušného města. Velkolepý park se rozkládá mezi hlavními dominantami, kterým dává vyniknout: kostelem sv. Eustacha, budovou burzy a zastřešením vstupu do Les Halles. Osa mezi burzou a nedalekým Centre Pompidou se stala ústřední promenádou. Park, který si veřejnost rychle oblíbila, propojuje s dopravním uzlem v podzemí vstupní patio. Je kryté „létajícím“ proskleným baldachýnem od architektů Bergera a Anziuttiho. Jean-Marc Fritz tento koncept skromně popsal: „Jednalo se o extrémně jednoduchý urbanistický projekt!“

Výzvou byla konstrukční náročnost parku, který je celý vystavěný na betonové desce podzemního terminálu. Díky vybraným materiálům (například vylehčené moduly se strukturou podobnou včelím plástvím) a zejména díky definování vhodných míst mohou být v parku i vzrostlé stromy. Tou největší komplikací však bylo trvání projektu. Jean-Marc Fritz při pražské přednášce posluchačům prozradil, že očekávaná délka projektu pět let se protáhla o dalších deset roků! Realizace byla dokončena v roce 2018.

The Canopy and The Meadow, Les Halles, 2018
Paris, France

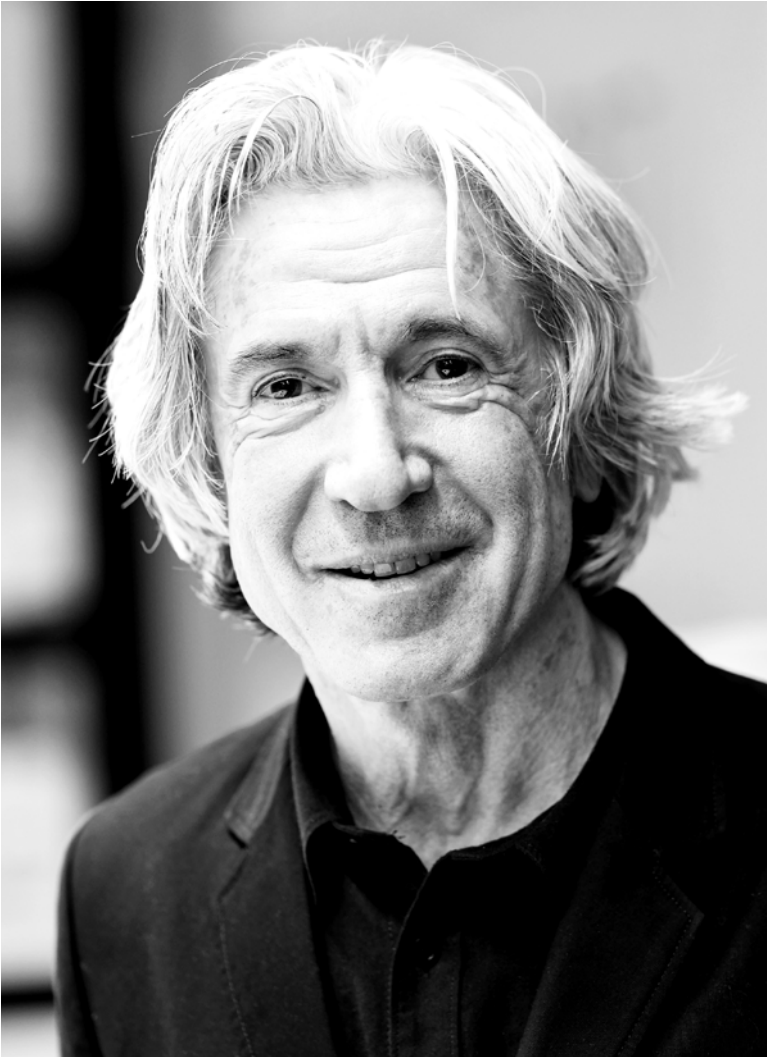

The Canopy, Patrick Berger and Jacques Anziutti, 2018
Paris, France

The Patio, Les Halles, 2018
Paris, France

Michel
Desvigne

micheldesvignepaysagiste.com

Michel Desvigne Paysagiste, Paris

“Travelling helps one to really see, to be able to see differences. It helps me to understand the spirit of the places, their character and scale.”

Through his thirty-five years of practice, the French landscape architect Michel Desvigne has realised projects in over twenty countries, on a scale ranging from small public spaces to extensive territorial strategies. The geographical context and structural reading of the landscape, its natural rhythms and history are far more vital to his work than formal composition or aesthetic stylisation.

A graduate of the *École nationale supérieure du paysage de Versailles (ENSP)*, he derives the features for his work from his studies in the natural sciences as well. At the end of the 1980s, he created a shared studio with landscape architect Christine Dalnoky, before in 2007 forming his own Paris atelier Michel Desvigne Paysagiste. During his career, he has worked with many internationally famed architects: Richard Rogers (Greenwich Peninsula, Maine Montparnasse...), Herzog & de Meuron (Burgos boulevard, Ronquoz 21...), Norman Foster (Sammons park, Marseille Vieux-Port...), Rem Koolhaas (Almere lakefront, Merignac Soleil...).

The work and ideas of Michel Desvigne have been presented to students during his visiting positions at architectural departments such as EPFL in Lausanne, the Graduate School of Design at Harvard or the Architectural Association in London. Michel Desvigne holds the French award Grand prix de l'urbanisme for 2011, while in 2014 he received the European Prize for Public Space for his project Vieux-Port, Marseilles. Most recently he was awarded the 2019 AIA Honor Award for Detroit East Riverfront Framework Plan.

„Cestování otevírá oči: ducha místa, jeho charakter a měřítko rozpoznávám především skrze rozdíly a porovnání s jinými místy.“

Francouzský krajinářský architekt Michel Desvigne realizoval v průběhu své pětatřicetileté praxe projekty ve více než dvaceti zemích světa v široké škále od drobných veřejných prostranství až po rozsáhlé územní strategie. Geografické danosti a strukturální čtení krajiny, její přírodní rytmy i historický vývoj jsou jeho práci vlastní více než formální kompozice či estetické stylizace.

Absolvent École nationale supérieure du paysage ve Versailles (ENSP) čerpá základy pro svou tvorbu i ze studia přírodních věd. Od konce 80. let 20. století působil ve společné kanceláři s krajinářskou architektkou Christine Dalnoky, roku 2007 založil v Paříži vlastní studio Michel Desvigne Paysagiste. Během své kariéry spolupracoval s celou řadou světově proslulých architektů: s Richardem Rogersem (Greenwich Peninsula, Maine Montparnasse...), s kanceláří Herzog & de Meuron (Burgos bulevar, Ronquoz 21...), s Normanem Fosterem (Sammons park, Marseille Vieux-Port...), nebo Remem Koolhaasem (Almere lakefront, Merignac Soleil...).

S prací a myšlenkami Michela Desvigne se mohli seznámit studenti během jeho hostování na předních školách architektury jako EPFL v Lausanne, Graduate School of Design na Harvardu či londýnská Architectural Association. Michel Desvigne je držitelem francouzské Grand prix de l'urbanisme za rok 2011, roku 2014 mu byla udělena Evropská cena za městský veřejný prostor za projekt Vieux-Port, Marseilles. Mezi ocenění z poslední doby patří 2019 AIA Honor Award za projekt Detroit East Riverfront Framework Plan.

25/11

Transforming landscapes

Review Kateřina Čechová

Urbanist and teacher, engaged in the topic of urban regenerations

The third guest of the Prague November Talks 2019 was Michel Desvigne, the French landscape architect and founder of the Paris-based studio Michel Desvigne Paysagiste. As a creative personality working across the widest range of scales, crossing both geographical and professional borders, he was certainly, in reference to the theme of this year's Prague November Talks – Transformations: changing boundaries of professions in a changing world – one of the most qualified speakers. During his Prague lecture, he presented a brief cross-section of his oeuvre: in nearly thirty projects, he demonstrated the themes that interest him in landscape creation and the principles that define it. Starting the lecture were samples from the very start of his practice: large hand-sketched plans now in the collections of the Museum of Modern Art in New York, which strikingly resembled today's easily accessible satellite photographs.

As the decisive factor in his work, he mentioned the situation when human constructions enter into interaction with natural processes, such as what occurs on a beach when the tides of the sea foam up against wooden wavebreaks. This principle was investigated, for example, in his project Biesbosch stad from 2005, prepared for the Rotterdam biennale. Here, in the watery landscape of river confluence, he worked with a local phenomenon of a kind of inverse landscape, in which the draining of the original agricultural polder-land placed the ground at a lower elevation than the original riverbed. Through deepening or filling in sections of this original bed, a landscape was created that allowed not only more space for water in times as flood as well as non-flooded higher ground for new urban settlement.

As Desvigne stressed repeatedly during his lecture, the key aspect of a landscape architect is time management. Thirty years is no scale at all. As a consequence, he conceives his parks as the placement of layers, growing gradually, one after the other. This strategy was visible in his project for the transformation of the right bank of the Garonne river in Bordeaux. In the effort to strengthen the presence of the landscape along the river, a park was created with the idea that it would grow as further sections of land became free for its construction. Moreover, an incremental formation of the

urban landscape is a strategy allowing for the realisation of extensive urban parks in a time unfavourable to large-scale public investments of this kind. Another path towards realising extensive new parks was presented by Desvigne using the example of the research campus Paris-Saclay, which includes the incremental realisation of a 7-km-long park. The greater area of the park is a functional landscape, ensuring water management and thus receiving the necessary public funding; the landscape elements also have further use, e.g. for agricultural research.

In his largest-scaled projects, Desvigne seeks inspiration in the American tradition of 19th-century landscape architecture, in particular the project for the enlargement of Washington D.C. created by the landscape architect Frederick Law Olmsted Jr. Following his example, he studies the natural geography of the site and then tries through his interventions to strengthen it. Extant landscape elements are thus seen as a natural organizing structure for quite large areas. One example of this way of thinking could be the previously mentioned campus of Paris-Saclay, where in a very large scale the typical forested hillsides are structured and reinforced, or the project Detroit East Riverfront, on which he worked with the studios SOM and IHA. Traces of original watercourses here form the spine of newly conceived parks, to which there will later be attached infrastructure projects of varying type, from streets to rainwater-collection devices.

Towards the end of his lecture, Michel Desvigne briefly presented several projects for Qatar, where he usually worked with Jean Nouvel (e.g. the landscape designs for the Qatar National Museum or the Museum of Islamic Art), along with several of his 'urban forests' – small-scale reproductions of complex forest ecosystems amidst intensively built-up cities (e.g. the park in the university courtyard at Campus Jussieu in Paris, or the park above the Otemachi metro station in Tokyo).

In many of the presented projects, Michel Desvigne's studio worked with other architects and urbanists (e.g. with the offices of Herzog and de Meuron, Xaveer de Geyter or Renzo Piano). In many of these cases, Desvigne

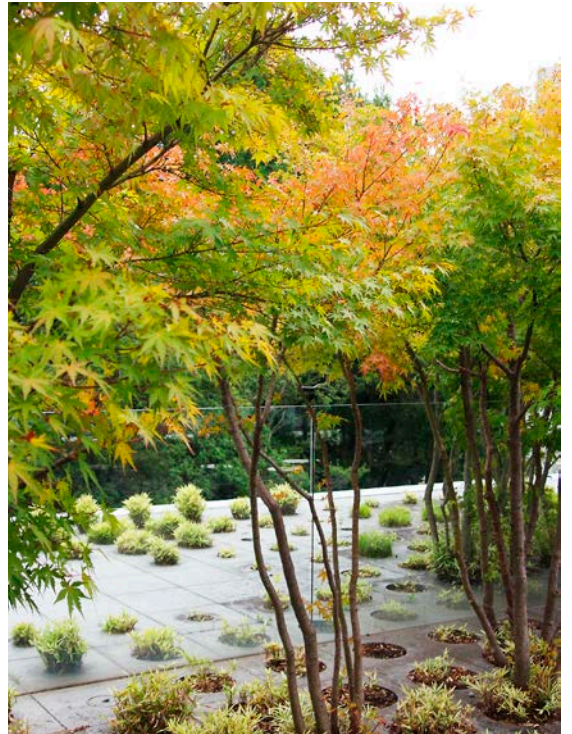
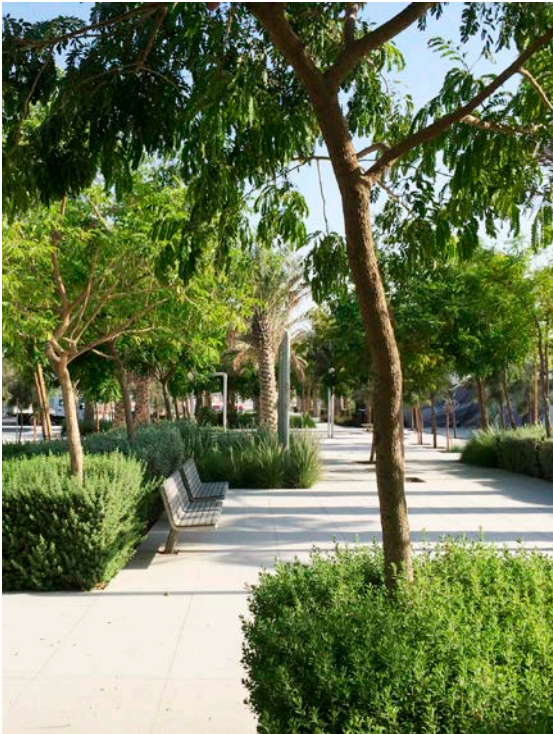
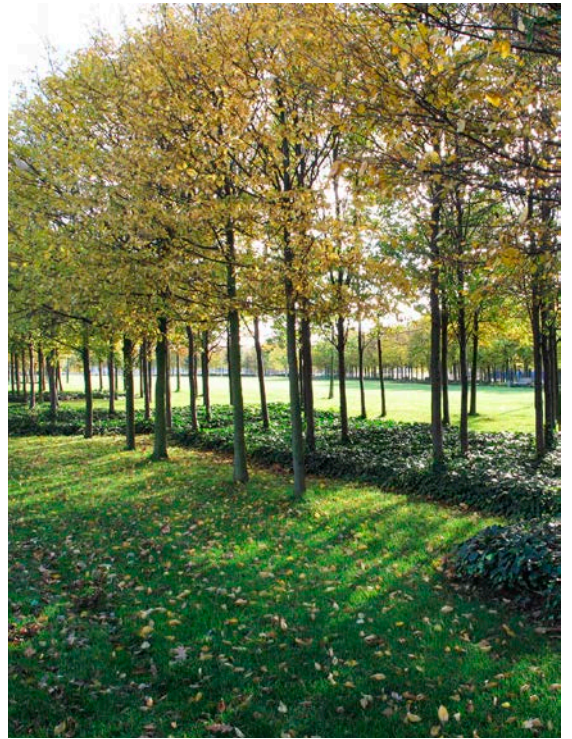
headed an extensive team of co-workers, embodying a vital current trend. As was mentioned in the final discussion, only a few years previously large projects of this type were prepared under the supervision of transportation engineers, with some contribution by urban planners, while the

landscape architect was brought in only at the end for the 'greening' – a kind of decoration – of the completed design. Times, though, are changing, as Michel Desvigne himself noted: "Landscape comes before everything else, even architecture."

Parc aux angéliques, 2017
Bordeaux, France

Paris-Saclay, Quartier de l'Ecole Polytechnique, building site, 2015
Essonne, France

Square des bouleaux, Rue de Meaux, 1992
Paris, France

Millennium Park, Greenwich Peninsula, 2000
London, United Kingdom

Lusail boulevards, 2013
Doha, Qatar

Keio University Rooftop Garden, 2005
Tokyo, Japan

Krajiny v proměnách

Recenze Kateřina Čechová

Urbanistka a pedagožka, věnuje se tématu urbánních regenerací

Třetím hostem pražského vydání November Talks 2019 byl Michel Desvigne, francouzský krajinářský architekt a zakladatel studia Michel Desvigne Paysagiste se sídlem v Paříži. Jako tvůrce pracující v nejširší možné škále měřítek, napříč geografickými hranicemi i obory, byl jedním z nejpovolanějších k tématu pátých pražských November Talks – Transformations: changing boundaries of professions in a changing world. Během své přednášky představil rychlý průřez svojí tvorbou: na téměř třiceti projektech demonstroval témata, jež ho v krajinářské tvorbě zajímají, a principy, které ji definují. Zahájil ukázkami z prvopočátků své praxe, velkými ručně kreslenými plány, jež jsou dnes součástí sbírek newyorského Museum of Modern Art a které nejvíc ze všeho připomínaly dnes tak snadno dostupné satelitní snímky.

Za určující pro svou tvorbu označil Desvigne situaci, ve které konstrukce vytvořené lidmi vstupují do interakce s přírodními procesy, tak jak tomu je na plážích, kde se mořský příboj tříští o dřevěné vlnolamy. Tento princip prozkoumal například v projektu Biesbosch Stad z roku 2005, zpracováním pro rotterdamské bienále. V zavodněné krajinně říčního soutoku pracoval s místním fenoménem jakési inverzní krajiny, v níž došlo vlivem odvodňování bývalých zemědělských polderů k jejich poklesu pod úroveň původního říčního dna. Větším zahloubením nebo naopak dosypáním částí tohoto původního dna vytváří krajinu, v níž je víc místa pro vodu v období povodní i více nezaplavovaných vyvýšenin, vhodných pro nové osídlení.

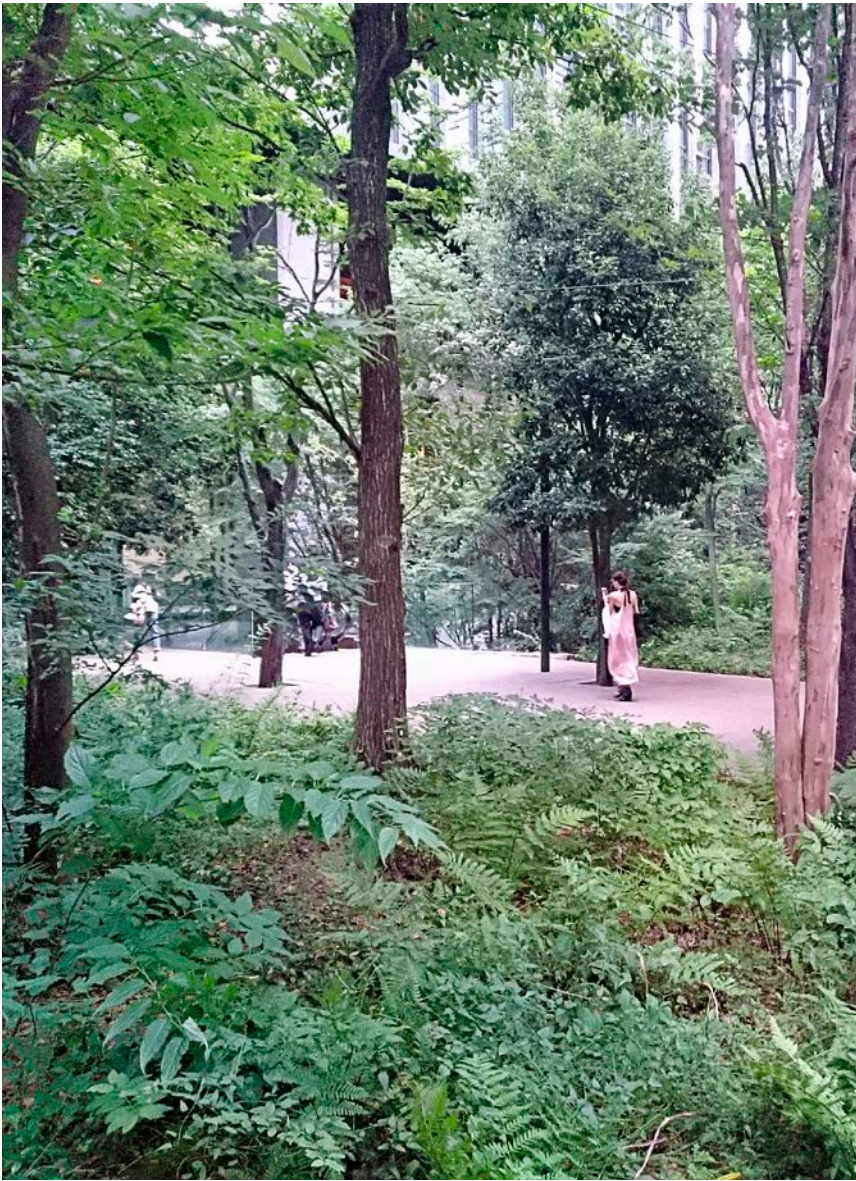
Jak Desvigne během přednášky mnohokrát zdůrazňoval, klíčovým aspektem práce krajinářského architekta je práce s časem. Třicet let není žádná míra. Proto i své parky koncipuje jako kladení vrstev, které přibývají postupně, jedna po druhé. Tato strategie byla čitelná v projektu transformace pravého břehu řeky Garonny v Bordeaux. Ve snaze posílit přítomnost krajiny podél řeky zde vzniká park postupně s tím, jak se uvolňují další pozemky pro jeho výstavbu. Tento postupný vznik městské krajiny je navíc určitou strategií, jak vůbec dosáhnout realizace rozsáhlých městských parků v časech, které nepřejí velkorysým veřejným investicím tohoto druhu. Další cesty k realizaci rozsáhlých nových parků představil Desvigne na příkladu výzkumného kampusu Paris-Saclay, v rámci něhož je postupně realizován sedm kilometrů dlouhý

park. Velká část jeho plochy je funkční krajinou, zabezpečující hospodaření s vodou a čerpající příslušné finanční prostředky; krajinné prvky mají také další využití, například pro zemědělský výzkum.

Ve svých projektech největšího měřítka hledá Desvigne inspiraci v americké tradici krajinářské architektury 19. století, zejména v projektu rozšíření Washingtonu, D.C., navrženém zahradním architektem Frederickem Law Olmstedem ml. Po jeho vzoru studuje přirozenou geografii místa a tu se následně svými zásahy snaží posílit. Stávající krajinné prvky tak vnímá jako přirozenou organizující strukturu rozsáhlých území. Příkladem tohoto uvažování může být jak již zmíněný kampus Paris-Saclay, jenž je v největším měřítku strukturován a posilován typickými zalesněnými svahy, tak například projekt Detroit East Riverfront, na němž pracoval s kanceláři SOM a IHA. Stopy původních přítoků zde tvoří páteř nově koncipovaných parků, na něž budou navázány také infrastrukturní projekty různého druhu, od ulic po zařízení pro nakládání s dešťovou vodou.

V závěru své přednášky představil Michel Desvigne krátce ještě řadu projektů do Kataru, na nichž spolupracoval zpravidla s Jeanem Nouvelem (například krajinářské návrhy pro Národní muzeum či Muzeum islámského umění), a některé své „městské lesy“ – rozsahem malé reprodukcí složitých lesních ekosystémů uprostřed intenzivně zastavěných měst (například park na nádvoří univerzitního kampusu Jussieu v Paříži nebo park nad stanicí metra Otémači v Tokiu).

Na mnohých z prezentovaných projektů spolupracovala kancelář Michela Desvigne s dalšími architektky a urbanisty (například s kanceláři Herzoga a de Meurona, Xaveera De Geytera nebo Renza Piana). V řadě případů byl Desvigne vedoucím rozsáhlého týmu spolupracovníků, čímž ztělesňuje aktuální trend mezioborové spolupráce s důrazem na krajinný prvek. Jak zaznělo v závěrečné diskusi, ještě před několika lety by byly velké projekty zpracovávány pod vedením dopravních inženýrů, k nimž by se připojili urbanisté, zatímco architekt krajinář by byl prizván na závěr k „ozeleňení“ – jakémusi odekorení – hotového návrhu. Časy se ovšem mění, jak ostatně poznamenal i Michel Desvigne: „Krajina předchází všemu ostatnímu, dokonce i architektuře.“

Otemachi metro station forest, 2013
Tokyo, Japan

Garden for the Ministry of Culture, 2004
Paris, France

Ali

Madanipour

42

“Improvement in public spaces means improvement in the living conditions of people.”

Throughout his professional life, Ali Madanipour has studied, practiced and conducted research on an interdisciplinary scale: in architecture, urban design and planning. In his research, the long-standing theme has focused on the social dimension of the design, development and management of cities.

Madanipour is Professor of Urban Design and a founding member of the Global Urban Research Unit (GURU) at the School of Architecture, Planning and Landscape, Newcastle University, UK. His visiting positions have included the Technical University of Vienna, the University of Witwatersrand in Johannesburg, or the Polytechnic of Milan.

In his books, he is interested in particular in the themes of the urban space, its social and psychological significance, processes that shape it, agencies of urban change, and implications of change for disadvantaged social groups and the environment. His latest books include *The Handbook of Planning Theory* (Routledge, 2018), *Cities in Time: Temporary Urbanism and the Future of the City* (Bloomsbury, 2017), and *The SPINDUS Handbook for Spatial Quality* (ASP, 2016). His work has been translated into French, German, Italian, Japanese, Mandarin, Persian, Portuguese and Spanish.

„Zlepšení veřejného prostoru znamená zlepšení životních podmínek obyvatel měst.“

Ali Madanipour se ve svém profesním životě věnuje praxi a výzkumu napříč několika obory: zabývá se architekturou, urbanismem i územním plánováním. Jeho klíčovým dlouholetým výzkumným tématem je sociální dimenze návrhu, rozvoje a správy měst.

Ali Madanipour je profesorem urbanismu a zakládajícím členem GURU (Global Urban Research Unit) na School of Architecture, Planning and Landscape, Newcastle University ve Velké Británii. Jako hostující profesor působil na Technische Universität ve Vídni, na University of Witwatersrand v Johannesburgu nebo na Politecnico di Milano.

Ve svých knihách se věnuje především tématu městského prostoru, jeho sociálnímu a psychologickému významu. Zkoumá procesy, jež ho formují, agenty změny ve městech a dopady těchto změn na znevýhodněné sociální skupiny i na životní prostředí. Mezi nedávno publikované knihy patří *The Handbook of Planning Theory* (Routledge, 2018), *Cities in Time: Temporary Urbanism and the Future of the City* (Bloomsbury, 2017) a *The SPINDUS Handbook for Spatial Quality* (ASP, 2016). Jeho práce byly přeloženy do francouzštiny, němčiny, italštiny, japonštiny, mandarínštiny, perštiny, portugalštiny a španělštiny.

02/12

Crossing the boundaries: In-between spaces and dialogic practices

Review Veronika Kastlová

Architect and teacher, engaged in the topic
of scenography of public space

On Monday, 2 December 2019, Prague welcomed the theorist of urban design Ali Madanipour, who arrived to deliver the final lecture in this year's series November Talks 2019 at the Faculty of Architecture, CTU in Prague. Entitled *Crossing the Boundaries: In-Between Spaces and Dialogic Practices*, his talk again was met with great public interest.

Originally from Iran, architect and urban designer Ali Madanipour is the author of several dozen publications, which have been translated into many languages. He holds the position of professor of urban design at Newcastle University in the United Kingdom and primarily addresses the sociological aspects related to physical environments of cities. One of his key themes is urban public space. The public space and its boundaries formed the theme of his Prague lecture.

The main boundary, for Ali Madanipour, lies between the public and private spheres, in which he also demonstrated how the interaction between differing groups of people can lead to innovation and creativity. In brief, the things that move us forward the most tend to emerge at the boundaries, at friction points, in the "spaces between" where it is possible to evade the boundaries and transgress or bridge them.

Madanipour divided his lecture into three sections: *The Nature of Boundaries and Territories*, *The View from Either Side* and *Dialogic Boundaries*. On various urban examples, he identified physical boundaries, technological boundaries, legal boundaries, symbolic boundaries, articulated and graded boundaries, porous boundaries, interactive boundaries, temporary boundaries, soft boundaries, and invisible boundaries. He stressed that the city from a birds' eye view (third-person view) differs sharply from direct experience (first-person view). He also explained the power of the boundary and did not hesitate to conclude the first part of his lecture with the provocative question: "Who is drawing that line and on what basis?"

In the second part, the primary topic was the view from the public space and the question: "Who builds and runs cities?"

He continued with an explication of the location and the meaning of what he called commercial boundaries. The relationship between various boundaries and the urban character was illustrated through a photograph from Vienna, where immediately beside St. Stephen's Cathedral over two floors are covered by advertising of one fashion brand. Seen from the reverse, in other words from the private sphere, he primarily demonstrated the materialisation of the fear of others within the space created by the walls around private houses, which are growing ever thicker. One example was the gated neighbourhoods in South Africa: the fenced area behind the gates, protected from "the others" he termed the added border, which creates out of the urban space essentially individuated, separated parts without connections or ties to other sections of the city.

Likewise, Professor Madanipour demonstrated the separation of place in the example of the apartment complex *The City Life Residences* by architect Zaha Hadid in Milan. The entry into the complex from the streets is, in his view, more of a dominant gate, thus making the structure appear to the passer-by more like an unconquerable fortress than a place to live. He then compared the entry into Hadid's fortification with the view on the other side of the same street, the entrance to another apartment complex with front gardens, designed by an architect of far less international fame. The meaning is identical: if we are walking along the street, it is made clear that we cannot freely enter into the complex, but the difference in the relationship to the street, and the boundaries it sets, is particularly striking. On the side of Hadid's complex, the pedestrian on the street almost has the impression that one should not even pass by the gateway of the fortress, that perhaps even this side of the street is not for them.

A chapter to itself in Madanipour's lecture was the idea of privacy in the digital age. Sitting at home alone in front of our computers, our privacy is only illusory, since at this moment we are being monitored and watched by far more people than we are in the real, physical public space of a city.

The third and final section of the lecture discussed dialogic boundaries: questions of economics, clustering and fragmentation and Madanipour concluded the lecture by asking: "Is the private sphere the basic unit of the city, and the public space is only connecting these parts? Or is the public space the core of the city, and the private sphere is carved out of it?"

Boundaries are defining; they can set limits or open them up; they reflect power relations and the character of urban societies; and above all form a place for interaction, a space for the creation of new things. In a sense, boundaries

as defined by Madanipour are not truly boundaries, but a kind of differentiation, an autonomy and an opportunity, a kind of dialogue in this "in-between" of space and time.

Possibly, the final lecture in this year's November Talks 2019 posed more questions than provided answers – yet this fact only underscores its value and importance. In Madanipour's own formulation, there is no dialogue that could ever create a stronger energy than the meeting of people in physical space and real time, face to face. Responding to a question from the public as to what he thought was the most important task for architects in improving the public space of the city, professor Madanipour answered that the most important thing was to be aware of the complexity of the broader problems, not to be like the painter who says "Here my canvas ends". Most important is to cross the boundaries.

Explicit social boundaries, 2003
Dublin, Ireland

Two sides of the same street, 2015
Milan, Italy

Překračování hranic: meziprostory a dialogická praxe

Recenze Veronika Kastlová

Architektka a pedagožka, věnuje se tématu scénografie veřejného prostoru

V pondělí 2. prosince 2019 zavítal do Prahy teoretik urbanismu Ali Madanipour, aby přednesl poslední, čtvrtou přednášku v rámci cyklu November Talks 2019 na Fakultě architektury ČVUT. Přednáška s názvem *Crossing the Boundaries: In-between Spaces and Dialog Practices* se – tak jako předchozí večery ze série – těšila velkému zájmu publika.

Ali Madanipour, architekt a urbanista původem z Íránu, je autorem řady publikací, jež byly přeloženy do mnoha jazyků. Profesor urbanismu z univerzity v Newcastlu se zabývá především sociologickými aspekty života ve městě ve vztahu k jeho fyzickému prostředí. Jedním z jeho klíčových témat je veřejný prostor města a právě veřejný prostor a jeho hranice byly tématem pražské přednášky.

Hlavní hranici vidí Ali Madanipour mezi veřejnou a soukromou sférou a na ní ukazuje, jak mohou interakce mezi rozdílnými skupinami lidí vést k inovacím a kreativitě. Věci, které nás nejvíce posouvají dopředu, vznikají právě na hranicích, třecích plochách, v prostoru „mezi“, kde zažité pořádky své hranice opouštějí a mohou je překročit, překlenout.

Svoji přednášku rozdělil Ali Madanipour do tří částí: Povaha hranic a teritorií, Pohled z obou stran a Dialogické hranice. Ve městech rozlišil hranice fyzické, technologické, právní, symbolické, artikulované a odstupňované, porézní, interaktivní, dočasné, měkké a neviditelné. Svým posluchačům představil situace, ve kterých je vnímání města z odstupu odlišné od vlastní zkušenosti zážitku z města, z veřejného prostoru. Vysvětlil rovněž, v čem spočívá síla hranice, a první část své přednášky uzavřel provokativní otázkou: „Kdo kreslí tuto linii hranice a na základě čeho?“

Druhou část přednášky zahájil profesor Madanipour otázkou: „Kdo staví a spravuje města?“

Pokračoval vysvětlením, kde jsou a co znamenají komerční hranice. Vztah hranic a urbánního charakteru ilustroval fotografií z Vídně, kde přes dvě podlaží domu

sousedícího s chrámem sv. Štěpána visí reklama jedné módní značky. V opačném pohledu, tedy směrem ze soukromého prostoru, demonstroval především zhmotnění strachu z ostatních lidí v prostoru stavěním zdí a ochrany kolem domů, které jsou stále silnější. Příkladem z Jižní Afriky jsou tzv. „gated neighbourhoods“. Oplocená území za branami, chráněná před „těmi ostatními“, nazývá přidanými hranicemi, jež z městského prostředí vytváří ve své podstatě jednotlivé separované části bez propojení a vazeb k ostatním částem města. Separaci místa demonstroval profesor Madanipour také na příkladu bytového komplexu *The City Life* od architektky Zahy Hadid v italském Miláně. Vstup na ulici z bytového komplexu vnímá spíše jako dominantní bránu, čímž se objekt z pohledu kolemjdoucího jeví spíše jako nedobytná chráněná pevnost než bytový komplex. Vstup do nedobytné pevnosti Zahy Hadid porovnává s pohledem na druhou stranu téže ulice, na vstupy do jiného bytového komplexu s předzahrádkami od architekta, jenž není světově proslulý. Význam je stejný, jdeme-li po ulici, je nám jasné, že do bytového komplexu nemáme bezdůvodně vstupovat, ale rozdíl ve vazbě na ulici, a tedy ve vytvořených hranicích je na jednotlivých stranách milánské ulice markantní. Na straně bytového komplexu Zahy Hadid má chodec na ulici téměř pocit, že kolem brány do pevnosti nesmí ani projít, že možná tato strana ulice vůbec není pro něj.

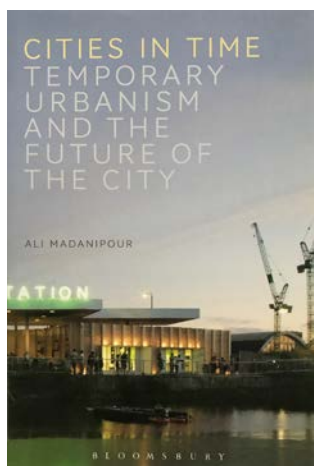
Samostatnou kapitolou, na kterou se Madanipour ve své přednášce soustředil, je soukromí v digitální době. Když sedíme sami doma u počítače, je soukromí pouze zdánlivé, v tu chvíli jsme ve světle obrazovky monitorování a ocitáme se na očích mnohem více lidem než v reálném fyzickém veřejném prostoru města.

Poslední, třetí část přednášky byla věnována dialogickým hranicím a týkala se ekonomie, shlukování a fragmentace. Přednášku Ali Madanipour uzavřel otázkou:

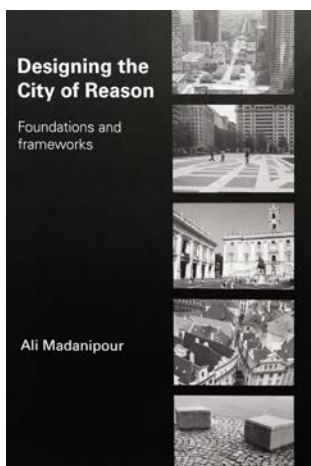
„Je soukromá sféra základní jednotkou města a veřejný prostor pouze pojídlem těchto jednotlivých částí? Nebo je podstatou města veřejný prostor a soukromé prostory se z něj vydělují?“

Hranice definují, omezují a zpřístupňují, odrážejí mocenské vztahy a charakter městské společnosti, jsou místem interakcí a prostorem pro vznik nových věcí. Jako by hranice v podání Aliho Madanipoura nebyly hranicemi, ale jakýmsi rozdílností, svébytností a příležitostmi, jakýmsi dialogem v onom časoprostoru „mezi“.

Poslední přednáška z cyklu November Talks 2019 možná kladla více otázek než odpovědí, ale to jí neubírá na hodnotě a důležitosti. Jak říká Ali Madanipour, není dialogu, který by vytvořil silnější energii než setkání lidí na živo, v prostoru a v čase. Na otázku z publika, co je tedy tou nejdůležitější úlohou architektů, jde-li o zlepšení veřejného prostoru města, profesor Ali Madanipour odpověděl, že nejdůležitější je být si vědom komplexnosti celé problematiky, nebýt jako malíř, který si řekne: „Tady mi končí plátno.“ Nejdůležitější je překračovat hranice.

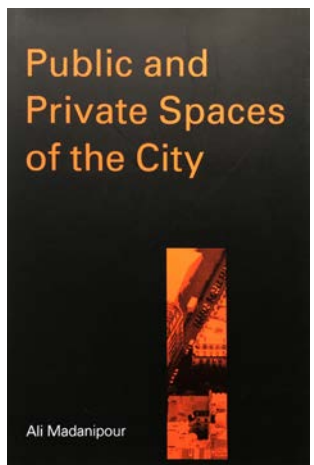
1.

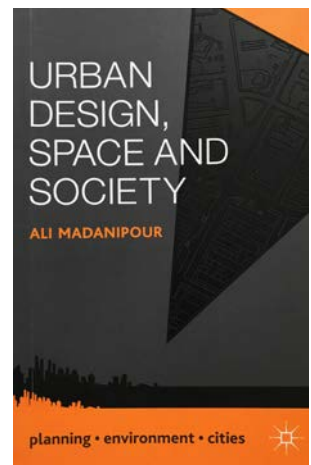
2.

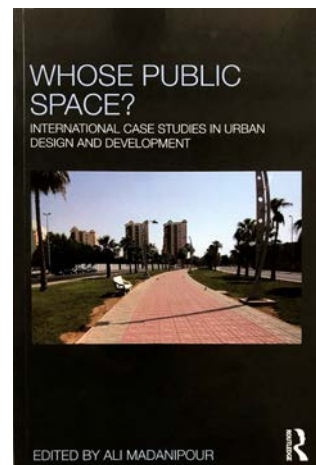
3.

4.

5.

6.

1. Cities in time: Temporary Urbanism and the Future of the City, Bloomsbury Academic, 2017
2. Designing the City of Reason, Routledge, 2007
3. The Routledge Handbook of Planning Theory, editors Michael Gunder, Ali Madanipour and Vanessa Watson, Routledge, 2017
4. Public and Private Spaces of the City, Routledge, 2003
5. Urban Design, Space and Society, Red Globe Press, 2014
6. Whose Public Space? International Case Studies in Urban Design and Development, Routledge, 2010

Organizers
Organizátoři

Sto Foundation

Fostering knowledge! Znalosti pomáhají!

Under the motto Fostering knowledge, the Sto Foundation seeks to shape the future through education. The overarching purpose of the Sto Foundation picks up on the Sto SE & Co. KGaA's guiding principle Building with Conscience and raises awareness for the importance of designing environment and human-friendly living spaces.

Since its founding in 2005, the non-profit foundation has been fostering the next generation of construction industry personnel – future painters and plasterers, aspiring architects, interior designers and building planners. The annual funding amount for scholarships, workshops, seminars and lecture events was raised to €900 000 and more than 50 projects could profit from sponsoring in 2019.

The two funding areas – architecture and the building trades – are treated equally. Many young craftsmen are successfully progressing up the Sto Foundation's educational pyramid, from an apprenticeship to a university degree, or continue their education and training in one of the international exchange programs or practice-oriented projects – often while engaged in dialogues with architects from all over the world.

Architecture, interior design and building industry students have to prove in international summer schools that they can transfer their knowledge to real life situations. They are devoted to sustainable planning and building and are working in the field with volunteers from different cultures.

These students find out first-hand from representatives of world-famous architecture offices how their role models think and work. As part of the November Talks, these architects present highly interesting expert lectures to an audience of thousands at six locations in Europe.

Pod heslem Znalosti pomáhají usiluje nadace Sto Foundation o formování budoucnosti skrze vzdělávání. Hlavní cíl nadace Sto Foundation navazuje na základní princip společnosti Sto SE & Co. KGaA – Stavět zodpovědně – a usiluje o zvyšování povědomí o tom, jak je důležité navrhování našeho prostředí a obyvatelných obytných prostor.

Od svého založení v roce 2005 tato nezisková organizace podporuje nastupující generaci pracovníků ve stavebním průmyslu – budoucí malíře a fasádníky, začínající architektky, interiérové designéry a projektanty. Každoroční finanční příspěvek na stipendia, workshopy, semináře a přednášky byl zvýšen na 900 000 eur, podpořeno bylo v roce 2019 více než 50 projektů.

K oběma podporovaným oblastem – architektuře a stavebnictví – přistupuje nadace stejně. Řada mladých řemeslníků úspěšně vystoupá po vzdělávací pyramidě nadace Sto Foundation od učňovské praxe až po vysokoškolský titul nebo pokračuje ve vzdělávání v některém z mezinárodních výměnných programů či pracovních stáží – často ve spolupráci s architektky z celého světa.

Studenti architektury, interiérového designu a stavebnictví na mezinárodních letních školách dokazují, že své znalosti dovedou přenést do reálného života. Věnují se udržitelnému navrhování a výstavbě a pracují v terénu s dobrovolníky z různých kultur.

Tito studenti mají možnost na vlastní kůži zažít, jak přemýšlejí a pracují profesionálové ze světově známých architektonických studií. V rámci série November Talks tito architekti přednášejí tisícům posluchačů na šesti místech v Evropě.

Faculty of Architecture CTU in Prague

Tradition and innovation in the heart of Europe

The Faculty of Architecture at the Czech Technical University in Prague (FA CTU) is the most highly respected architecture school in the Czech Republic. We are focused on all of today's critical issues regarding architecture, cities and the environment. Each year, we welcome 350 new students into our programs in architecture and urbanism, landscape architecture, and industrial design. We offer access to the architectural profession in all EU member states. Our students are proud to be part of international teams, events and research, winning professional awards. The heads of vertical design studios are recognized top professionals in their field. Our dedication to research, innovation, creativity and excellence ensures that our graduates are well-equipped for future challenges. The new FA CTU building, designed by the leading Czech architect Alena Šrámková, houses four large lecture halls with state-of-the-art audio-visual technology, fully-equipped study halls for seminars and teaching, design studios with individual facilities

for all students, IT labs, VR labs, 3D printing, laser and CNC cutting, as well as several exhibition spaces, a café and foyers in which students relax and socialize.

The Czech Technical University (CTU), with over 19000 students, is an internationally recognized higher education and research university with more than 310 years of tradition and excellent reputation. With over 60 study programs offered in English, every fifth student comes from abroad. The CTU campus hosts the National Technical Library as well as sport facilities, public parks, university canteens and affordable restaurants. Situated in the heart of Europe, CTU offers a great location and a comfortable and affordable life in the beautiful historical city of Prague, listed on the UNESCO Register of World Cultural and Natural Heritage. In addition, Prague is a very pleasant and safe city, with lower crime and lower living expenses than Paris or Berlin and its Vaclav Havel Airport serves over 130 destinations, including many low-cost links.

Fakulta architektury ČVUT v Praze je nejrespektovanější školou architektury v České republice. Zabýváme se všemi důležitými tématy současné architektury, urbanismu a vystavěného prostředí. Každoročně přivítáme 350 nových studentů ve třech programech: Architektura a urbanismus, Krajinářská architektura a Průmyslový design. Nabízíme přístup k výkonu profese architekta ve všech členských zemích EU. Naši studenti se podílejí na práci mezinárodních týmů, jsou účastníky nejrůznějších akcí a výzkumných projektů, mnozí získávají mezinárodní profesní ocenění. Vedoucí vertikálních ateliérů jsou uznávané osobnosti svého oboru. Naše zaujetí pro výzkum, inovace, kreativitu a excelenci je zárukou, že naši absolventi jsou dobře vybaveni pro to, aby dokázali čelit budoucím výzvám. Nová budova FA ČVUT, kterou navrhla přední česká architektka Alena Šrámková, nabízí čtyři velké posluchárny s nejmodernější audiovizuální technikou, plně vybavené seminární a výukové místnosti, ateliéry se samostatnými pracovními

místy pro každého studenta, IT laboratoře, VR laboratoře, 3D tisk, laserové a CNC plotry, několik výstavních prostor a v neposlední řadě také kavárnu a foyer, kde se studenti mohou setkávat.

ČVUT s více než 19 000 studenty je mezinárodně uznávaná univerzita s vynikající pověstí a více než 310letou tradicí vzdělávání a výzkumu. Nabízí více než 60 studijních programů v anglickém jazyce a každý pátý student tak pochází ze zahraničí. V kampusu ČVUT se nachází Národní technická knihovna, sportoviště, veřejné parky, univerzitní menza i cenově dostupné restaurace a kavárny. ČVUT nabízí možnost příjemného života v Praze, krásném historickém městě v srdci Evropy, zařazeném na seznam světového dědictví UNESCO. Praha je bezpečné město s vysokou kvalitou života, přitom životní náklady jsou zde nižší než v Paříži nebo Berlíně. Pražské letiště Václava Havla nabízí spojení s více než 130 destinacemi včetně mnoha nízkonákladových letů.

The Faculty of Architecture CTU, in cooperation with the Sts-Stiftung is pleased to invite you to our lecture No. 1

NOV
4

NOVEMBER
TALKS
2019

**Transformations:
Changing Boundaries
of Professions in a
Changing World**

Ivana & Jan

Benda

Benda Architects (CAN)

Image of the
City: From
Research
to Design to
Build.

lectures (No. 1)

ibenda architects

**Monday
18.00 h
Gočár Hall
155**

Faculty of Architecture CTU, Thákurova 9, Prague 6-Dejvice
Welcome drinks at 17:30 in the lobby

The CTU Faculty of Architecture, in cooperation with the Sts-Stiftung is pleased to invite you to our lecture No. 2

NOV
18

NOVEMBER
TALKS
2019

**Transformations:
Changing Boundaries
of Professions in a
Changing World**

Jean-Marc

Fritz

SEURA Architectes (FR)

Les Halles de
Paris: Interior
Cities

lectures (No. 2)

seura.fr

**Monday
18.00 h
Gočár Hall
155**

Faculty of Architecture CTU, Thákurova 9, Prague 6-Dejvice
Welcome drinks at 17:30 in the lobby

The CTU Faculty of Architecture, in cooperation with the Stö-Stiftung is pleased to invite you to our lecture No. 3

NOV
25

NOVEMBER
TALKS
2019

**Transformations:
Changing Boundaries
of Professions in a
Changing World**

Michel
Desvigne

MDP Michel Desvigne
Paysagiste (FR)

Transforming
Landscapes

© Michel Desvigne 2019

**Monday
18.00 h
Gočár Hall
155**

Faculty of Architecture CTU, Thákurova 9, Prague 6-Dejvice
Welcome drinks at 17:30 in the lobby

The CTU Faculty of Architecture, in cooperation with the Stö-Stiftung is pleased to invite you to our lecture No. 4

DEC
2

NOVEMBER
TALKS
2019

**Transformations:
Changing Boundaries
of Professions in a
Changing World**

Ali
Madanipour

Newcastle University (UK)

Crossing the
Boundaries:
In-between
Spaces and
Dialogic
Practices

© Ali Madanipour 2019

**Monday
18.00 h
Gočár Hall
155**

Faculty of Architecture CTU, Thákurova 9, Prague 6-Dejvice
Welcome drinks at 17:30 in the lobby

The lecture cycle / Přednáškový cyklus

Curator / Kurátorka:

Irena Fialová

Cooperation / Spolupráce:

Uwe Koos

Lecturers / Přednášející:

Ivana and Jan Benda

Jean-Marc Fritz

Michel Desvigne

Ali Madanipour

Event manager / Koordinátorka:

Karolína Kripnerová

Public relations / Styk s veřejností:

Kateřina Rottová

Technical support / Technická podpora:

Veronika Kastlová

Organisation support / Organizační podpora:

Jarmila Vokounová, Kristýna Lindovská

Poster design / Autorka plakátů:

Alena Hyblerová

Event photographer / Fotodokumentace:

Lubomír Kotek

The publication / Publikace

Name / Název:

November Talks 2019: TRANSFORMATIONS

Editor / Editorka:

Kateřina Čechová

Text authors / Autoři textů:

Irena Fialová

Uwe Koos

Kateřina Rottová

Karolína Kripnerová

Kateřina Čechová

Veronika Kastlová

Graphic design and DTP / Grafika a DTP:

Alena Hyblerová

Translation / Překlad:

Martin Tharp, Jana Tichá

Proofreading / Korektury:

Markéta Teuchnerová, Jana Tichá, Martin Tharp

Photo authors / Autoři fotografií:

Lubomír Kotek (5, 7, 10, 11, 12, 15, 22, 25, 32, 35, 42, 45, 52, 53, 54), AAI (17, 20), reproduction from Jiří Ševčík, Ivana Bendová, Jan Benda. Obraz Mostu. Výzkum hmotové a prostorové struktury města, Praha, ČVUT, 1977, pp 68-70 (18 top, 19 top), Brück & Sohn Kunstverlag Meißen (18 bottom left), reproduction from Most. Z deníku Architekta Václava Krejčího, Most, 2008, pp 213 (18 bottom right), Studiosezz (27), Franck Badaire (28 top), Seura (28 bottom, 30, 31), Municipality of Bordeaux, T. Sanson (37 top), MDP Michel Desvigne Paysagiste (37 bottom, 38 top left and bottom, 41), Ana Marti-Baron (38 top right), Taro Ernst (40), Ali Madanipour (47, 48, 50), Czech Technical University, Jiří Ryszawý (55, 56, 57)

Printed by / Tisk:

PBTisk, a.s., Dělostřelecká 344, 261 01 Příbram

Copyright ©

Fakulta architektury ČVUT & photo authors / autoři fotografií

Publisher / Vydalo:

České vysoké učení technické v Praze, zpracovala
Fakulta architektury, Thákurova 9, 166 34 Praha 6
www.fa.cvut.cz

Vydání první, Praha 2019

Number of copies / Náklad:

300

Pages / Počet stran:

60

ISBN 978-80-01-06687-4

The lecture series
NOVEMBER TALKS –
TRANSFORMATIONS was held
at the Faculty of Architecture
CTU in Prague in November and
December 2019. The lecture
series and this publication was
produced with the kind support
of the Sto Foundation.

Přednáškový cyklus
NOVEMBER TALKS –
TRANSFORMATIONS se konal
na půdě Fakulty architektury
ČVUT v Praze v listopadu
a prosinci roku 2019. Přednáškový
cyklus a tato publikace vznikly
za laskavé podpory nadace
Sto Foundation.

FACULTY
OF ARCHITECTURE
CTU IN PRAGUE

Sto Stiftung

9 788001 066874